

De das – Loonse en Drunense duinen en omgeving

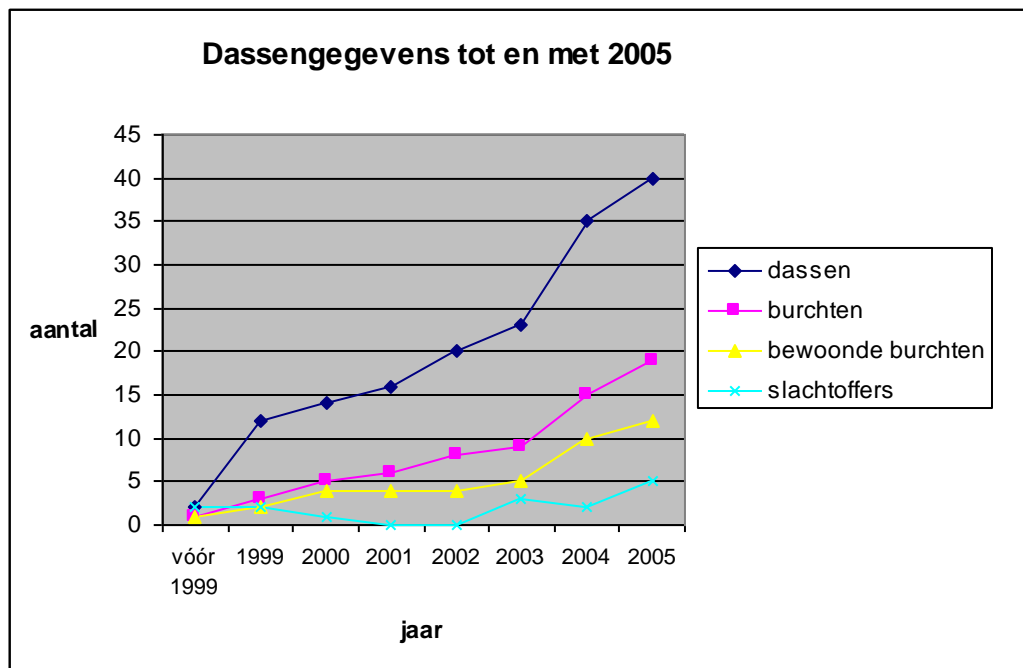
Jaarverslag 2005

1. Samenvatting	2
2. Jaarverslag	4
3. Algemeen	4
4. De das omstreeks het jaar 1270	5
5. Toekomstige ontwikkelingen	6
Bijlage 1: dassengegevens periode van vóór 1999 tot en met 2005 (kengetallen).	7
Bijlage 2: dassenslachtoffers van vóór 1999 tot en met 2005.	7

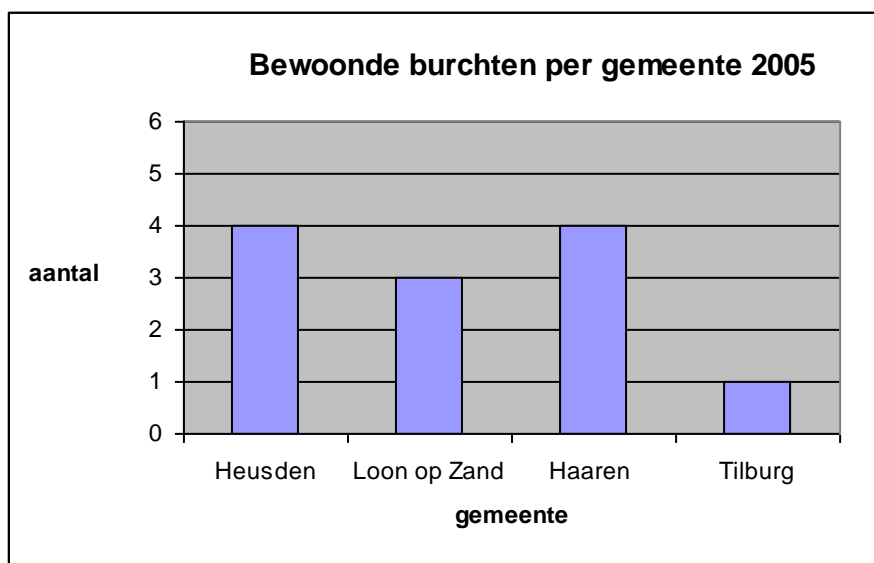
1. Samenvatting

1. De totale populatie per 31-12-2005 werd op 40 dassen geschat;
2. Het aantal burchten bedroeg eind 2005: 19, waarvan twaalf burchten het gehele jaar werden bewoond;
3. Geschat wordt dat in drie burchten jongen zijn geboren;
4. Vijf dassen sneuvelden, waarvan één door een strik, één door een maïskneuzer en drie werden verkeersslachtoffer;
5. Er is een evenwichtige leeftijdsopbouw;
6. In het gehele Nationale park en in aanliggende gebieden kwamen sporen en bewoning van de das voor;
7. De das vestigde zich op privé terrein;
8. De das heeft een bewoonde burcht ten westen van de N261 en in De Brand;
9. De grootste burcht heeft inmiddels 21 belopen ingangen met een oppervlakte van $\pm 600 \text{ m}^2$;
10. In 2005 zijn onder de N261 tunnels aangelegd, om o.a. dassen een veilige oversteek te bieden;
11. Een verdere verdichting (nieuwe burchten) zal plaatsvinden, met name ten westen van de N261;
12. Het is wenselijk een aantal wegen (plaatselijk) in te rasteren en van tunnels te voorzien.

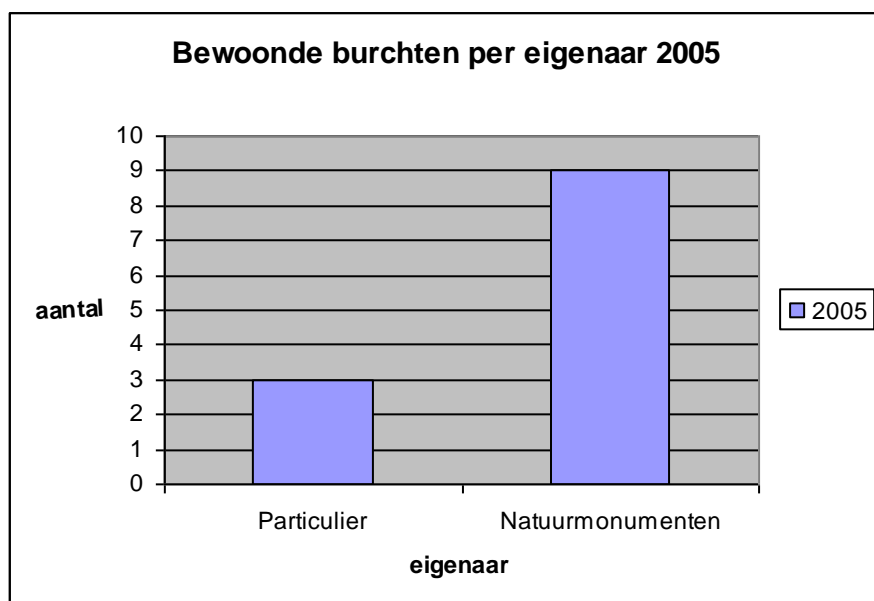
Dassengegevens over een aantal jaren.

Bewoonde dassenburchten per gemeente

Bewoonde dassenburchten per eigenaar

2. Jaarverslag

1. In 2005 werden vier nieuwe dassenburchten ontdekt, waarvan enkele buiten het Nationaal Park Loonse en Drunense duinen. Een burcht daarvan raakte weer onbewoond en een oude burcht werd weer bewoond;
2. De toename van het aantal dassen in 2005 bedroeg ± 5 stuks, als saldo van geboorte en overlijden;
3. Naar schatting werden op drie dassenburchten jongen geboren;
4. In 2005 kwamen regelmatig meldingen binnen van overstekende dassen over de N261, de weg tussen Waalwijk en Tilburg. Er moet rekening mee worden gehouden dat er slachtoffers zullen vallen. Inmiddels is in het kader van de negatieve effecten voor de natuur door ontsnippering van Noord-Brabant door de provincie een vijftal eco-tunnels onder de N261 aangelegd;
5. In de verbindingszones tussen de dassenpopulaties rondom Vught/Boxtel en de Drunense duinen zijn nog geen dassenactiviteiten waargenomen;
6. Begin mei: er werd door meerdere personen een dolende das waargenomen op de Herptseweg tussen Herpt en Oud Heusden, vlakbij Oud Heusden. De das maakte een verwarde indruk en bevond zich ver weg van de dichtstbijzijnde bewoonde burcht. Er werd niets meer van de das vernomen;
7. Er werd een ijsvogelnest beoordeeld dat was verwoest. Als mogelijke dader werd de das verdacht, echter de predatie bleek van een vos te zijn. Er werden op korte afstand vossendrollen gevonden, met daarin veren van een ijsvogel en een snavel (dolkmodel). De ijsvogel heeft in 2005 drie nesten met jongen gehad, waarvan één nest is uitgevlogen;
8. Omdat er relatief weinig slachtoffers vallen, wordt de leeftijdsopbouw van de populatie elk jaar evenwichtiger. Er zijn vrij veel jonge dieren maar ook een aantal oudere dassen;
9. De slachtoffers betreffen grotendeels jonge onervaren dieren.
10. Nadat in 2004 de uitzetren aan de Prins Bernhardlaan onbewoond raakte is het opvallend dat de drie uitzetrennen niet meer bewoond zijn. Wellicht heeft verstoring door wandelaars die regelmatig rondom de uitzetrennen lopen hieraan bijgedragen. Dassen zijn namelijk erg gevoelig voor verstoring door mensen (en hun hond) en verlaten daardoor vaak hun burcht.

3. Algemeen

1. Er werd een korte handleiding gemaakt: *“waar je op moet letten op het aanwezig zijn van jonge dassen”*;
2. Regelmatig werd overleg gevoerd met dassenliefhebbers in België: conclusie (zover bekend) *“in België komen langs de grens met Noord-Brabant (NL) geen dassen voor”*;
3. Samen met Natuurmonumenten werd een persbericht over het jaar 2004 opgesteld, dat aan een groot aantal instellingen en personen werd verstrekt;
4. Het persbericht 2004 werd regelmatig geciteerd en was op diverse WEB-sites te vinden;
5. Van elke nieuwe dassenburcht werd de betreffende gemeente (College van B&W en gemeenteraad, met een kopie aan Gedeputeerde Staten Noord-Brabant), indien deze op particulier terrein ligt, door Vereniging Das en Boom op de hoogte gebracht. Dit gebeurde in 2005 tweemaal: gemeente Loon op Zand en Tilburg;
6. In 2005 zijn twee dassenburchten ontstaan op particulier terrein. Met de eigenaren werd contact opgenomen en e.e.a. uitgelegd. Beiden waren zeer verguld met de aanwezigheid van een bewoonde burcht, tenslotte kunnen niet veel Nederlanders zeggen dat ze een bewoonde dassenburcht bezitten. Met een van de eigenaren en zijn familie werd hun burcht bezocht.

4. *De das omstreeks het jaar 1270*

Jacob van Maerlant (± 1230 - ± 1300) beschreef omstreeks het jaar 1270 de natuur zoals deze toen was, in zijn boek “Der Naturen Bloeme”, in hedendaags Nederlands: “Het mooiste van de natuur”. Maerlants werk werd in 1998 door Ingrid Biesheuvel vertaald. Deze natuurencyclopedie, die steunde op een eeuwenoude wetenschappelijke traditie, bestaat uit ongeveer 17.000 regels en ook de das komt erin voor.

Uit klassieke beschrijvingen kunnen we afleiden dat over het algemeen auteurs geen zuivere kijk hadden op de das. Men kende het dier vaak niet uit de eerste hand waardoor zij een hele afwijkende voorstelling van de das hadden. Ook had de middeleeuwse mens een grote angst en afkeer voor alles wat in het duister leefde. Dit zegt veel over de wijze waarop naar de natuur werd gekeken en over de weinig kritische instelling van de natuuronderzoekers. Veronderstellingen en vermeende feiten vulden de pagina's, zoals ook door Van Maerlant werd gedaan over de das.

“Daxus is, geloof ik, de das, een dier dat zelden groter dan de vos wordt aangetroffen, met korte poten die niet alle vier even lang zijn. Want het kortst zijn de poten aan de linkerkant en daarom zoekt hij altijd een vluchtweg in een wagenspoor, als hij merkt dat er jacht op hem gemaakt wordt. Hij gaat dan met zijn rechterpoten in het spoor lopen en met zijn linkerpoten ernaast. Hij heeft een dichtbehaarde, grijze vacht. Iedere maand wordt zijn vetlaag dikker en dunner; gelijktijdig met de standen van de maan: als je hem doodt bij nieuwe maan, vind je geen vet op zijn lijf. Van dassenvet maakt men uitstekende zalf voor verwondingen. Het lijkt verwonderlijk dat zijn beet giftig is en dat zijn vet juist genezend werkt bij allerlei kwalen. Maar de oorzaak die men hiervoor geeft, is dat hij wormen en slangen eet die giftig zijn: daardoor komt er gif aan zijn tanden. De wijze Esculapius schrijft over de das: bestrijk de ledematen van iemand die koorts heeft met dassenvet en hij zal beter worden. Zijn hersenen gekookt in olie genezen alle kwalen aan de schaamdelen van de mens. Zijn bloed, vermengd met zout en gesmeerd op de ledematen van een mens, beschermt die mens drie dagen lang tegen dodelijke ziekten. Zijn teelballen goed gekookt in honing, en gegeten op de nuchtere maag, geven impotente manen drie dagen lang het vermogen de liefde te bedrijven.”

5. Toekomstige ontwikkelingen

Verwacht mag worden dat de das zich nog verder in het gebied zal verspreiden. Vooral ten westen van de N261 zullen nog enkele burchten ontstaan en ten noorden van de Drunense duinen zal een verdichting plaats gaan vinden. Er zullen hier en daar nog burchten bij gaan komen, waarna een stabilisatie zal gaan optreden. Het aantal bewoonde burchten van 17 stuks zoals die er voor de tweede oorlog waren, moet zeker gehaald kunnen worden.

In de migratiezone (via Helvoirtsche broek en landgoederen van Vught: Esschebaan, beekdal van de Broekley) tussen de dassenpopulaties in de omgeving van Boxtel/Vught en de populaties van de Drunense duinen zijn nog geen burchten bekend. Voor de genetische uitwisseling tussen de populaties wordt dit zeer wenselijk geacht. Er worden in de zone burchten verwacht.

Het gebied ten westen van landgoed Huis ter Heide is nauwelijks geschikt voor de das. Er moet echter niet uitgesloten worden dat de das hier en daar opduikt, op zijn weg naar West Brabant.

Om de dassen een “handje te helpen” (om doodrijden te voorkomen) is het wenselijk om plaatselijk op wegen, daar waar vaak dassen oversteken, dassenraster en tunnels aan te leggen. Dit betreft met name voor de volgende wegen:

- Gemeente Heusden: Honderbundersweg en Margrietweg;
- Gemeente Haaren: De Heikant, Oude Bosschebaan en de N65;
- Gemeente Loon op Zand: Udenhoutseweg en Kasteellaan en;
- Gemeente Tilburg: Loonse Molenstraat en Schoorstraat

Bert van Opzeeland
Hopbel 10
5251 CS Vlijmen
073-5113213
vanopzeeland@hotmail.com
januari 2006

De volgende pagina's bevatten enkele bijlagen.

Bijlage 1: dassengegevens periode van vóór 1999 tot en met 2005 (kengetallen).

omschrijving	vóór 1999	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aantal burchten (excl. bijburchten)	1	3	5	6	8	9	15	19
Aantal bewoonde burchten (excl. bijburchten)	1	2	4	4	4	5	10	12
aantal burchten met jongen (geschat)	nb	0	1	1	2	2	3	3
aantal dassen (geschat)	2	12	14	16	20	23	35	40
aantal uitgezette dassen	0	12	0	3	0	0	6	0
aantal (verkeers)slachtoffers	2	2	1	0	0	3	2	5

Bijlage 2: dassenslachtoffers van vóór 1999 tot en met 2005.

De slachtoffers betreffen overwegend jonge dieren, die het “*das zijn nog moesten leren*”.

Omschrijving	aantal dassen	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	vóór 1999
dassen-slachtoffers met bijzonderheden	1	14-1: 141,58-409,53; beer, tatoeage D29; das voorjaar 1999; Naam: Aalder, uitgezet aug 1999, Pr. Bernhardlaan; gevonden in tunnel noordzijde Nieuwkuijkseweg; gestrikte das (konijnenstrik), langdurige doodstrijd, in verre staat van ontbinding	8-4: 142,58-406,28, beer, 11 kg, verkeer, 1 jaar, gezond en doorvoed. Oude Bosschebaan, ingang Guldenberg	25-4: 142,38-405,05, verkeer, geen verdere gegevens. Udenhoutseweg, nabij klooster Emmaus	geen	geen	Groenstraat Udenhout: 18-2, das van uitzetproject, verkeer, beer, 1 jaar, 11 kg, wel doorvoed, gezond	Honderdbunderweg Heusden: geen gegevens	1994: Gommelsestraat Udenhout: zeug, verkeer
	2	20-4: 139,20-405,53, verkeer, geen nadere gegevens bekend: Oude Bosschebaan (Tolberg) t.p.v. dassenwissel	19-6: 133,75-402,50 verkeer, jong dier (geen nadere gegevens). Udenhoutseweg in Loon op Zand	2-8: 140,83-405,75, beer, 12 kg, verkeer, 1 jaar, gezond en doorvoed. Oude Bosschebaan, nabij forellenvijver				Gommelsestraat Udenhout: beer, 1 jaar, verkeer, 11 kg, 80 cm	1997: Vendreef Heusden: beer, enkele jaren, 12 kg, 90 cm, verkeer
	3	30-9: 141,05-401,55, verkeer, zeug, weg Udenhout-Oisterwijk, vlakbij Chinees (Lei Pin), dichtbij verkeersweg N65, das was goed "gevuuld", zwerver: dichtstbijzijnde dassenburcht 3 km		8-11: 141,49-408,03, zeug, 11 kg, verkeer, 1 jaar, gezond en doorvoed. Margrietweg, bij ingang camping Distelloo					
	4	7-10: 135,95-408,55, Pessert: maiskneuzer, zeug, geen tatoeage, hoogte kam 3 mm, 11/2 jaar, de linkerpoten ontbraken, rechterpoten beschadigd, evenals de staart, was in staat van ontbinding							
	5	4-11: 137,04-403,25, Schoorstraat (kapel), Udenhout, verkeer, beer, geen tatoeage, hoogte kam 1/2 mm, leeftijd: 9 maanden, 13 kg, 100 cm, puntgaaf, penisbotje 7,7 cm							